
پیشگفتار مترجم

تاریخ توجه به آینده به بدو پیدایش بشر باز می‌گردد، اما مطالعه نظام‌مند آینده بعد از جنگ جهانی دوم و همراه با ظهور حوزه آینده‌پژوهی آغاز شد. در آینده‌پژوهی، به جای تمرکز بر یک آینده منفرد مشخص، به بازه‌ای از آینده‌های بدیل پرداخته می‌شود، از این رو در عنوان این رشته علمی^۱ از عبارت Futures Studies استفاده شده است، که در آن لغت Futures به صورت جمع، تکثر آینده‌ها را بازنمایی می‌کند. می‌توان چنین عنوان کرد که تکثر آینده‌ها قلب حوزه آینده‌پژوهی را شکل می‌دهد. از طرف دیگر، همچنان که سردار خاطرنشان می‌کند، آینده‌پژوهی جریان خردمندانه‌ای است که کاوش پیرامون جنبه‌های مختلف آینده را شکل می‌دهد؛ و گفتمانی است که آزمون نظام‌مند ممکنات آینده را هدایت می‌کند.

در کنار آینده‌پژوهی، یکی از حوزه‌های مطالعه آینده بخصوص در سطح سازمانی، آینده‌نگاری^۲ (و آینده‌نگاری راهبردی) است. این دو حوزه در عین اشتراکات بسیاری که با هم دارند، از هم متمایزند. مهم‌ترین وجه تمایز آنها در آن است که آینده‌نگاری (راهبردی) در مقایسه با آینده‌پژوهی، محصول-محور^۳ و معطوف به خروجی ملموس

۱. مترجم: در اینکه آینده‌پژوهی یک رشته علمی یا دیسیپلین است، بین آینده‌پژوهان و غیر آینده‌پژوهان اختلاف نظرهایی وجود دارد. با این وجود با بررسی این حوزه طی دهه گذشته می‌توان پی برد که آینده‌پژوهی در مسیر تبدیل شدن به یک رشته علمی با تعریف آکادمیک آن، تکامل یافته است.

2. Foresight

3. product-oriented

و کاربردی است. آینده‌نگاری (راهبردی) بر پیشگویی آینده استوار نیست، بلکه به جای آن بر خلق آینده تمرکز دارد. آینده‌نگاری می‌تواند به فعالیتی اساسی در یک سازمان یادگیرنده تبدیل شود که برای توفیق آن در محیط در حال تغییر کنونی ضروری است. آینده‌نگاری (راهبردی) به پیش‌آگاهی و خلق گزینه‌های راهبردی برای آنکه در رقابت با دیگران است، تمرکز دارد^۱.

اصل اساسی در آینده‌نگاری این است که آینده قابل پیش‌بینی نیست. در بهترین حالت تنها می‌توان سناریوهای بدیل و برخی از احتمالات ممکن را برای پدیده‌ها در زمان آینده در نظر گرفت. در این راستا، آینده‌پژوهان روش‌های پیچیده‌ای را توسعه داده و از روش‌های موجود در رشته‌های دیگر نیز در پژوهش‌های خود، بهره برده‌اند. با این وجود منابع معتبری که بتواند فرایند آینده‌نگاری و روش‌های آن را در اختیار پژوهشگران این حوزه قرار دهد، چندان زیاد نیست.

این کتاب یکی از منابع قابل توجهی است که در عین سهولت، بدون کاستن از ویژگی‌های پیچیده فرایند آینده‌نگاری، به شیوه‌ای ملموس و کاربردی، مطالب را به مخاطبین خود منتقل می‌کند. نویسنده کتاب تلاش کرده است تا تجربیات خود را در این حوزه در قالبی روان و قابل فهم و با استفاده از کاربرگ‌های کاربردی، در چهار گام تلخیص و نمودار سازد: گذشته، حال، آینده‌ها، و آرمان. این چهار گام فرایند تحلیل گذشته و حال، توسعه آینده‌های بدیل (سناریوها)، و ترسیم آینده مطلوب (چشم‌انداز) را در یک مدل یکپارچه، به هم پیوند می‌دهد. این مدل می‌تواند به سهولت در سازمان‌های مختلف و در پروژه‌های آینده‌نگاری و آینده‌نگاری راهبردی، به کار بسته شود و در نگاه به آینده و ساخت هدفمند آن به آینده‌پژوهان، برنامه‌ریزان راهبردی، و مدیران کمک شایانی نماید.

ایمان رضایی

مرداد ۱۴۰۰

۱. مترجم: نگاه کنید به:

Kuosa, T. (2016). The evolution of strategic foresight: navigating public policy making. Routledge